

**UN ETNOLOG DE SEAMĂ – Nicolae BĂIEȘU
(24.06.1934-07.06.2015)**

La 7 iunie curent, cu puțin înainte de a împlini 81 de ani, s-a stins subit din viață cunoscutul savant, doctor habilitat în filologie, membru al Uniunii Scriitorilor, profesorul universitar Nicolae Băieșu.

Bunul nostru cercetător s-a născut la 24 iunie 1934 în s. Caracușenii Vechi, județul Hotin, azi r. Briceni, într-o familie de țărani.

A avut o copilărie grea, plină de lipsuri și dificultăți caracteristice timpului.

Între anii 1941 și 1947, cu unele întreruperi cauzate de război și de peregrinările familiei, a făcut clasele primare în trei localități total diferite.

Deprins cu lucrul de mic, a înțeles de timpuriu că numai prin muncă și carte poți reuși. Și a perseverat.

Terminând școala de 7 ani din satul natal cu notele cele mai bune și înfruntând mai multe impedimente și adversități, în 1955 a absolvit cu eminență Școala Pedagogică din or. Soroca.

După un an de muncă, în 1956 își continuă studiile la Facultatea de Istorie și Filologie a Institutului Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, comasat în anul 1960 cu Universitatea de Stat.

Absolvent, în 1961 este angajat laborant la Sectorul de folclor al Institutului de Limbă și Literatură al AȘM – loc unde a activat apoi tot restul vieții: de la laborant până la șef de sector, iar din 2010 – consultant științific.

Între 1964 și 1968 a făcut doctorantura. În anul 1970 a devenit doctor în științe, în 1994 – doctor habilitat.

Nicolae Băieșu și-a descoperit devreme vocația pentru folclorul literar.

În 1957, după un an de studenție, culege un impresionant număr de creații populare (AAȘM, ms. 79, f. 1-189; ms. 84, f. 25-72).

În 1958 publică primele texte folclorice („Cultura Moldovei”, 27 aprilie, p. 3); în 1961 – primul articol cu tematică folcloristică – „Povestitorul norodnic Nicolae D. Pleșca” («Кишиневский Университет», 6 aprilie, p. 3).

Temele predilecte ale cercetătorului pe parcursul timpului au fost câteva: poezia obiceiurilor calendarice, folclorul copiilor, istoria folcloristicii și sărbătorile creștine.

În cei aproape 54 de ani de muncă neîntreruptă la Academia de Științe numărul lucrărilor publicate de Nicolae Băieșu (o parte în colaborare) trece de 800, inclusiv peste 30 de cărți (ultima – „Folclorul copiilor” într-o nouă ediție – a apărut chiar la începutul acestui an la Editura „Arc”) – monografii, volume de texte etnofolclorice cu introduceri, comentarii; manuale, crestomații, programe; circa 150 de studii în culegeri colective, reviste de profil; aproape 600 de articole de propagare a științei.

Printre lucrările mai importante ale cercetătorului se numără: „Folclor moldovenesc. Bibliografie (1924-1967)”, Chișinău, 1968; „Poezia populară moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou” (1972); „Rolul educativ al folclorului copiilor” (în limba rusă), 1980; „Sărbători domnești”, Vol. I (2004), Vol. II (2007); „Tradiții etnofolclorice ale sărbătorilor de iarnă” (2008); „Obiceiurile și folclorul sărbătorilor de iarnă”, Vol. I, II (2014) ș.a.

Neobositul om de știință este de asemenea alcătuitor a două volume din seria „Creația populară moldovenească – „Poezia obiceiurilor calendarice” (1975) și „Folclorul copiilor” (1978), a două colecții din seria „Mărgăritare” – „De-a mijatca” (1982), „Să trăiți, să-nfloriți” (1984) și a opt culegeri (în colaborare) din seria editării folclorului pe zone etnografice (1973-2009): „Folclor din părțile Codrilor” (1973); „Folclor din Bugeac” (1982); „Folclor din nordul Moldovei” (1983), „Folclor din stepa Bălților” (1986), „Folclor din câmpia Sorociei” (1989), „Folclor din Țara fagilor” (1993), „Cât îi Maramureșul...” (1993), „Folclor de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului”, Vol. I (2007), Vol. II (2009).

Un alt merit al cercetătorului Nicolae Băieșu este că, împreună cu alți colegi de sector sau cu studenți, zeci de ani a cutreierat sute de sate din republică și din afara ei, adunând cu grijă tot ce a găsit mai de preț și depunând la păstrare în Arhiva AȘM un bogat și variat număr de materiale folclorice.

Prin alcătuirea și editarea unui șir de cărți pentru preșcolari și elevi – „Păcală și Tândală” (în colaborare), 1967, „Ineluș – învârtecuș” (în colaborare), 1969, „Alfabet folcloric” (1981, 1987), „Huța-huța cu căruța” (1985), „Arici, pogonici” (1990). „Cocoșel cu gâtul gol” (1991), „Să crești mare, pui de om” (1991), „Vine moșul de la vie” (1991) și-a propus și în mare măsură credem că i-a reușit să apropie simțitor folclorul de copii și copiii de folclor.

Mai mult decât atât, Nicolae Băieșu a fost un colaborator activ al tuturor ziarelor și revistelor pentru copii din republică.

La începutul anilor '90 el a fost unul dintre inițiatorii, coordonatorul și președinte al juriului concursului folcloric „Înșiră-te, mărgărite”, instituit în vara anului 1981 (a se vedea „Tânărul leninist” din 12 iunie 1981, p. 4) și desfășurat mai mult timp pe paginile acestui ziar.

A chemat și încurajat cititorii să culeagă folclor din localitățile în care locuiesc. Concludent în acest sens este, de exemplu, apelul său către copii și adolescenți – „Adunați folclor!” („Scânteia leninistă”, Nr. 10, 1985, p. 24).

A îndemnat elevii să participe la renașterea și propagarea tradițiilor noastre populare ce înfrumusețează sărbătorile de iarnă („Tânărul leninist”, 25 decembrie 1987, p. 4).

Pentru a facilita munca învățătorilor în cultivarea dragostei la elevi față de literatura populară, cercetătorul a publicat și câteva articole pe această temă: „Copilul și lumea folclorului” („Învățământul public”, 25 iulie, 1 august, 1979, p. 3), „Aspectul educativ al folclorului” („Învățământul public”, 14 februarie 1981, p. 4), „Rolul educativ al poveștilor” („Învățământul public”, 16 noiembrie, 1983, p. 4), „Poveștile populare cumulative” („Învățământul public”, 5 mai 1984, p. 4).

Este de menționat faptul că, paralel cu munca științifică, etnologul Nicolae Băieșu a activat mai mulți ani și în instituțiile de învățământ superior din republică: la Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”, Universitatea de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău.

În repetate rânduri a fost președinte al comisiilor de stat la examenele de licență, a predat cursuri la Facultățile de Filologie, a fost conducător al practicii folclorice a studenților, a condus teze de licență și masterat.

A pregătit trei doctori în științe. Alții câțiva urmează să susțină.

Ca nimeni altul din spațiul basarabean Nicolae Băieșu a propagat și popularizat valorile folclorului nostru. Cele aproximativ 600 de articole publicate în acest scop vorbesc de la sine. A colaborat aproape la toate ziarele ce-au apărut la Chișinău.

Aria tematică a subiectelor abordate este cea mai diversă.

Tot din dragoste față de creația populară a avut mai multe luări de cuvânt la radio și televiziune.

A participat cu peste 50 de comunicări la diferite întruniri științifice naționale și internaționale – simpozioane, conferințe teoretice și practice (Chișinău, Moscova, Sankt-Petersburg, Iași, Galați, Cluj-Napoca, Sighetul Marmăției, Câmpulung Moldovenesc; Novosibirsk, Ufa, Soroca ș.a.).

A fost președinte al Consiliului științific specializat pentru conferirea gradelor de doctor și de doctor habilitat în filologie, specialitatea „Folcloristică”, în cadrul instituției de profil a AȘM, membru al Comisiei de experți în domeniul literaturii și folclorului a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare din Republica Moldova, membru al Consiliului științific al institutului, membru al colegiilor de redacție al unor reviste de specialitate ș.a.

Ultimul articol – „Scriitorul Ion Diordiev inspirat din folclor (80 de ani de la naștere)” l-a publicat cu puțin înainte de a ne părăsi (Revista „Realități Culturale”, nr. 5, mai 2015, p. 19).

Cine l-a cunoscut, știe că Nicolae Băieșu a fost un îndrăgostit de folclor, de creația populară în genere și un slujitor devotat al ei.

Cel de care ne-am despărțit a fost un talent, un profesionist.

A avut bucurii, dar a avut și tristeți. Una dintre ele a fost lichidarea în 1998 a Institutului de Etnografie și Folclor.

De rând cu alți colegi, a reacționat dureros și a protestat hotărât împotriva acestei nedreptăți, fiind unul dintre semnatarii celor două scrisori deschise: una adresată președintelui AȘM, academicianului coordonator al Secției de științe socio-umane și președintelui Curții de Conturi a R. Moldova – „Să corectăm greșeala cât nu e prea târziu” („Glasul Națiunii”, 12 august, 1998, p. 8) și alta – Comisiei pentru știință,

învățământ, cultură și mass-media a Parlamentului Republicii Moldova – „Prin lichidarea Institutului de Etnografie și Folclor se lovește în destinul neamului românesc” („Țara”, 14.08.1998, p. 2).

Deși înțelegea bine dramatismul perioadei prin care am trecut și trecem, nu s-a putut împăca niciodată cu faptul că din anul 1991 la Sector nu se mai efectuează cercetări de teren.

Îl dorea și faptul că proiectul „Tezaurul folcloric al românilor din Republica Moldova, Ucraina, Federația Rusă”, atât de important și de necesar, a fost înlocuit cu altele, că apariția unei noi ediții, revăzute și îmbunătățite a manualului „Creația populară (Curs teoretic)” întârzie ș.a.

Munca fructuoasă a etnologului a fost înalt apreciată de mai multe personalități (acad. V. Gațac, N. Corlăteanu, H. Corbu, C. Popovici, M. Cimpoi, M. Dolgan, Gr. Bostan, N. Bilețchi, dr. hab. I. Ciocanu, doctorii I. Datcu, T. Colac, I. Cuceu, A. Hâncu, I. Hâncu, I. Bejenaru ș.a.).

Dar cel mai mare respect pentru multe dintre lucrările sale credem că l-a avut din partea cititorului simplu – de la copii până la cei ninși de ani.

Ultima lucrare de proporții la care lucra savantul era „Obiceiurile și folclorul sărbătorilor de primăvară, vară și toamnă”.

Despre valoarea celor realizate de-a lungul anilor de către cercetător ne vorbesc, într-un fel, și distincțiile care i s-au acordat drept apreciere: Premiul „Dacia” al Ministerului Culturii al R. Moldova (1991), premiul „Simion Florea Marian” al Academiei Române (1995), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (2004), Premiul special al juriului ediției a XIII-a a Salonului Internațional de Carte Românească (Iași, 2005), medaliile „Meritul Civic” (2006), „Dimitrie Cantemir” (2009), Diploma „Meritul Academic” a AȘM (2014) ș.a.

Despre viața și activitatea savantului au fost publicate două cărți: Tudor Colac „Un distins folclorist. Nicolae Băieșu. Biobibliografie” (Chișinău, „Grafema Libris”, 2004) și „Nicolae Băieșu – o viață închinată valorificării folclorului: Omagiu – 80” (Chișinău, „Profesional Service”, 2014).

Despre el s-a scris într-o serie de dicționare și enciclopedii, apărute la Chișinău și la București.

Profesorul Nicolae Băieșu ne va rămâne în amintire și ca un om cu alese calități intelectuale și morale: simplu, cumpătat, liniștit, foarte muncitor, modest, omenos, bun familist, coleg, cetățean, gospodar.

Prin tot ce a realizat, el a lăsat o urmă adâncă în folcloristica românească de la est de Prut, aducând o contribuție importantă la dezvoltarea și ridicarea prestigiului acestei științe la noi.

Plecarea colegului nostru din viață ne-a întristat profund.

Etnologia moldovenească îi va resimți lipsa încă mult timp.

Dumnezeu să-l odihnească în pace cu dreptii!

Ion BURUIANĂ
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)